

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Πολιτογράφηση

Καθορισμός ιθαγένειας

Αστική κατάσταση

Δικαίωμα γάμου

**Εγγραφή δεκαοκταετών
στους εκλογικούς καταλόγους**

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ:
Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΣΗ

Αστυνομείυση

Κράτηση

Τα πεδία συνάντησης του νόμου με την προσωπική κατάσταση των ανθρώπων, ιδίως τα πολιτικά δικαιώματα, η προσωπική ελευθερία και η έννομη προστασία της προσωπικότητας, χαρακτηρίζονται από αίσθηση ιδιαίτερης κρισιμότητας, καθώς εκεί κρίνονται θεμελιώδεις πολιτειακές επιλογές αλλά και θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Με ανάλογη ευαισθησία αντιμετώπιζει τα θέματα αυτά ο Συνήγορος, συχνά συναντώντας ακραίες καταστάσεις δοκιμασίας του κράτους δικαίου.

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Καταλυτική εξέλιξη για την ελληνική ιθαγένεια αποτέλεσε, κατά το 2015, η ψήφιση του Ν. 4332/2015 (βλ. αναλυτικά «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»). Με αυτόν επανήλθε σε ισχύ η δυνατότητα κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης και φοίτησης, η οποία τελούσε σε άτυπη αναστολή μετά την απόφαση 460/2013 ΣτΕ. Έχοντας ήδη, με σειρά εγγράφων του προς το Υπουργείο Εσωτερικών και σε τρεις συνεχόμενες Ετήσιες Εκθέσεις, εισηγηθεί τη διατήρηση της συγκεκριμένης δυνατότητας, ο Συνήγορος εξέφρασε την ικανοποίησή του για την εξέλιξη αυτή και συνέβαλε στη σχετική διαβούλευση ενώπιον της κοινοβουλευτικής επιτροπής. Δεν έγιναν, ωστόσο, δεκτές οι βελτιωτικές προτάσεις που κατέθεσε σχετικά με τις συνέπειες τυχόν επιβολής αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων για διάπραξη αδικημάτων από ανηλίκους και με τη δυνατότητα εξαίρεσης από την προϋπόθεση επιτυχούς παρακολούθησης σε περιπτώσεις ανηλίκων που αδυνατούν να ολοκληρώσουν επιτυχώς τις απαιτούμενες τάξεις λόγω ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και μαθησιακών δυσκολιών.

Κατά την ίδια χρονιά, εμφανίστηκαν έντονα διοικητικά και ουσιαστικά προβλήματα στην εφαρμογή όλων των διαδικασιών κτήσης ιθαγένειας. Στις υποθέσεις καθορισμού, η ήδη ορατή επιβάρυνση των αποκεντρωμένων διοικήσεων είναι βέβαιο ότι θα επιδεινωθεί με τον νέο νόμο, αν δεν ληφθούν επείγοντως οργανωτικά μέτρα. Στις υποθέσεις πολιτογράφησης, η υλοποίηση των ρυθμίσεων του Ν. 3838/2010 έχει φέρει πλέον τον Συνήγορο αντιμέτωπο με περιπτώσεις πλημμελούς αιτιολογίας απορριπτικών αποφάσεων.

Πολιτογράφηση

Εισήγηση Επιτροπής Πολιτογράφησης που εμπεριέχει αξιολογική κρίση

Πολίτης ΠΓΔΜ ζήτησε να διερευνηθεί η νομιμότητα της απορριπτικής απόφασης επί αίτησης πολιτογράφησης, καθώς η σχετική αρνητική εισήγηση της Επιτροπής Πολιτογράφησης εδραζόταν στην αξιολόγηση όχι των γνώσεών της, αλλά της ιδεολογικής στάσης της απέναντι σε θέματα που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής της. Ύστερα από την εξέταση του πρακτικού της συνέντευξης, ο Συνήγορος έκρινε ότι πράγματι η επιτροπή αιτιολόγησε τη γνώμη της με βάση την ευθυγράμμιση της αιτούσας με την εθνική μας ιστορική αφήγηση όπως την αντιλαμβάνονται τα μέλη της επιτροπής και όχι με βάση την αντικειμενική αξιολόγη-

ση της επάρκειας των γνώσεών της σε θέματα ελληνικής ιστορίας όπως προβλέπει ο νόμος. Επιπλέον, η έκφραση βούλησης της αναφερομένης για ενασχόληση με τα κοινά εκτιμήθηκε ως επιβαρυντικό στοιχείο, σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 5α παράγρ. 1 ΚΕΙ. Απαντώντας στον Συνήγορο, η αρμόδια Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης Κεντρικής Μακεδονίας δεν εντόπισε παραβίαση του πλαισίου γνωμοδοτικής αρμοδιότητας της Επιτροπής Πολιτογράφησης και εξέφρασε την άποψη ότι εκ του νόμου δεν προβλέπεται δυνατότητα διορθωτικών ενεργειών εκ μέρους της. Για τους λόγους αυτούς, η υπόθεση έχει παραπεμφθεί στο Συμβούλιο Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, όπου εκκρεμεί επί σειρά μηνών (υπόθεση 199539/2015).

Πάγια θέση του Συνηγόρου, αλλά και της ίδιας της υπουργικής εγκυκλίου, αποτελεί η άποψη ότι η Επιτροπή Πολιτογράφησης, προκειμένου να διαπιστώσει τις νόμιμες προϋποθέσεις ενσωμάτωσης, δικαιούται να συνεκτιμά μόνο τη γνώση και την εξοικείωση με τα θεμελιώδη ιστορικά και πολιτιστικά δεδομένα της Ελληνικής Δημοκρατίας, και όχι κατ' ανάγκη τη συμφωνία με αυτά. Προκειμένου να αποτραπούν υποκειμενικές αξιολογικές κρίσεις, ο Συνήγορος κάλεσε το Υπουργείο Εσωτερικών να εκδώσει ακόμη σαφέστερες οδηγίες προς αυτή την κατεύθυνση.

Αδυναμίες της διαδικασίας συνέντευξης στις Επιτροπές Πολιτογράφησης

Ο Συνήγορος έχει λάβει σημαντικό αριθμό αναφορών για τη διαδικασία διεξαγωγής της συνέντευξης ενώπιον των Επιτροπών Πολιτογράφησης. Τα τιθέμενα ζητήματα αφορούν:

- τη διαφοροποίηση του βαθμού δυσκολίας των ερωτήσεων, ενίοτε δε και του περιεχομένου τους ανάλογα με την ακαδημαϊκή συγκρότηση των μελών των επιτροπών ή τις εγκυκλοπαιδικές γνώσεις που θεωρούνται ως κοινό κτήμα της ελληνικής κοινωνίας (λ.χ. έμφαση στη γνώση ιστορικών δεδομένων της αρχαιότητας ή της σύγχρονης ιστορίας)
- τη συμπεριφορά μελών των επιτροπών που χαρακτηρίζεται από ορισμένους εξεταζόμενους ως απότομη ή εχθρική
- το γεγονός ότι το περιεχόμενο του εγχειριδίου ιστορίας, γεωγραφίας και πολιτισμού που βρίσκεται αναρτημένο στην ειδική ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, ως βοήθημα στη διαδικασία της συνέντευξης, συχνά εκλαμβάνεται ως αποκλειστική και δεσμευτική εξεταζόμενη ύλη, με προβληματικά αποτελέσματα σε περιπτώσεις καταχωρίσεων που δεν έχουν ενημερωθεί επί 15 περίπου χρόνια (όπως εκείνες για τη διοικητική οργάνωση της χώρας).

Στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των παραπάνω προβλημάτων, ο Συνήγορος παροτρύνει το Υπουργείο Εσωτερικών να προωθήσει αντικειμενικότερη διαδικασία ελέγχου της ενσωμάτωσης, απευθύνοντας ακόμη πιο εξαντλητικές οδηγίες στις επιτροπές ή αξιοποιώντας ενδεχομένως τις υπάρχουσες δυναμικές προβλέψεις του άρθρου 7 παράγρ. 3 ΚΕΙ.

Ειδικές διαδικασίες πολιτογράφησης ομογενών

Ο Συνήγορος ήδη από το 2007 είχε επισημάνει τα ζητήματα που είχαν ανακύψει σχετικά με την πολιτογράφηση ομογενών από τρίτες χώρες (εκτός Αλβανίας και πρώην ΕΣΣΔ) για τους οποίους δεν μπορούσε να διαπιστωθεί η ελληνική ιθαγένεια, όπως λ.χ. σε περιπτώσεις δωδεκανησίων ή κυπρίων που είχαν μεταναστεύσει πριν από την ενσωμάτωση ή την ανεξαρτησία της πατρίδας τους αντιστοίχως. Η ΕΛΑΣ αρνείται ή καθυστερεί να εκδώσει άδειες παραμονής, οι οποίες άλλωστε βασίζονται σε ασαφές νομικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται και η πολιτογράφηση. Ο Συνήγορος έθεσε εκ νέου το ζήτημα τον Μάρτιο του 2015, και τον Σεπτέμβριο αποφασίστηκε έκδοση ΚΥΑ βάσει της οποίας οι άδειες παραμονής των ομογενών από τρίτες χώρες θα εκδίδονται πλέον από το Υπουργείο Εσωτερικών, κάτι που αποτέλεσε επίσης πάγια πρόταση του Συνηγόρου.

Στη διαδικασία της ιδιότυπης πολιτογράφησης των ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ εξακολουθούν να παρατηρούνται καθυστερήσεις που σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνουν τα 5 έτη. Οι περισσότερες επιτροπές δεν λειτουργούν ή και δεν έχουν συγκροτηθεί. Περαιτέρω το νομικό πλαίσιο χρειάζεται αναμόρφωση έτσι ώστε και να αποτυπώνει την πραγματικότητα που έχει δημιουργηθεί, αλλά και να μειώνει τη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης κατά την κρίση της περί ομογενειακής ιδιότητας. Ιδίως πρέπει να δοθεί λύση στις πολυάριθμες εκείνες περιπτώσεις όπου πρόσωπα που διαβιούν επί σειρά ετών στην Ελλάδα καλούνται να εξεταστούν από τα οικεία προξενεία.

Η ούτως ή άλλως νομικά ασαφής και πραγματολογικά δυσχερής ελέγξιμη ομογενειακή ιδιότητα θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί με τρόπο που να αφήνει όσο το δυνατόν μικρότερη ευχέρεια αυθαιρείας. Ο Συνήγορος εκτιμά ότι από το 2010 και τη συγκρότηση των (Γενικών) Επιτροπών Πολιτογράφησης δεν υφίσταται λόγος ύπαρξης ειδικών επιτροπών και θα πρέπει οι αιτήσεις να εξετάζονται, κατά το πνεύμα του νόμου, από τις Γενικές Επιτροπές Πολιτογράφησης με μια ειδική διαδικασία.

Περαιτέρω, ο Συνήγορος επαναλαμβάνει την εκτίμησή του (Ετήσια Έκθεση 2007, σ. 73-75) ότι το ισχύον νομικό πλαίσιο πρέπει να εκσυγχρονιστεί, καθώς έχει συσσωρευτεί μεγάλος αριθμός προσώπων που ζουν στη χώρα χωρίς να μπορεί να εξεταστεί η αίτησή τους.

Καθορισμός ιθαγένειας

Εγγενείς δυσλειτουργίες στις διαδικασίες καθορισμού ή ανάκτησης ιθαγένειας

Παρά την πρόβλεψη συγκεκριμένων προθεσμιών στον Ν. 3838/2010, οι διαδικασίες καθορισμού ή ανάκτησης ιθαγένειας εξακολουθούν να βαρύνονται

με σοβαρές εγγενείς καθυστερήσεις που οφείλονται τόσο σε διστακτικότητα και καχυποψία των υπηρεσιών όσο και σε αδυναμία συνεργασίας μεταξύ τους ή ακόμη και άγνοια νόμων.

Έλληνας ισραηλίτης, διαγραμμαμένος ως «ανύπαρκτος», ανέκτησε την ελληνική ιθαγένεια το 2003. Ο γιος του, άλλοτε κάτοικος Ισραήλ και ήδη κάτοικος Ισπανίας, κατέθεσε το 2006 αίτηση καθορισμού ιθαγένειας. Ενώ η τότε αρμόδια περιφέρεια διερεύνησε τη νομιμότητα άρσης της διαγραφής του πατέρα του, το 2010 η αρμοδιότητα περιήλθε στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης η οποία, κρίνοντας ότι έπρεπε να επαναλάβει τη διαδικασία, απηύθυνε σχετικό ερώτημα στη Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών. Λόγω ανεπάρκειας των δικών του αρχείων, το Υπουργείο διαβίβασε παρόμοιο ερώτημα στην ΕΛΑΣ, η οποία απάντησε το 2014, και μόνο έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου, ότι είναι αναρμόδια. Ακολούθως το Υπουργείο Εσωτερικών απάντησε στην αποκεντρωμένη διοίκηση ότι η διαδικασία που είχε μέχρι στιγμής τηρηθεί ήταν ορθή, ωστόσο η κατά τόπον αρμόδια Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης Θεσσαλονίκης, επικαλούμενη οργανωτικές δυσλειτουργίες και υπολογίζοντας τη σειρά προτεραιότητας με βάση τον χρόνο της τελευταίας απάντησης του υπουργείου, απέστειλε την απόφασή της για δημοσίευση στο ΦΕΚ μόλις κατά το τέλος του 2014. Αμέσως μετά, ο Συνήγορος παρενέβη ώστε να ολοκληρωθεί η δαιδαλώδης διαδικασία έκδοσης σειράς πιστοποιητικών (αδήλωτου έλληνα του εξωτερικού, καθορισμού ηλικίας, μόνιμης διαμονής κ.ά.) σε συνεργασία μεταξύ των Προξενείων Τελ Αβίβ και Μαδρίτης και αποστολής του, καταρχήν στο Ειδικό Ληξιαρχείο Αθηνών και εν συνεχεία στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης για την εγγραφή στο μητρώο αρρένων και στον Δήμο Θεσσαλονίκης για την εγγραφή στο δημοτολόγιο. Η παρέμβαση του Συνηγόρου ήταν ουσιαστική για τη συνεργασία των υπηρεσιών αλλά και προκειμένου να μην αναζητούνται εκ νέου έγγραφα τα οποία είτε είχαν ήδη κατατεθεί είτε δεν ήταν καν απαραίτητα. Το τελευταίο εμπόδιο ήταν η έκδοση διαβατηρίου, καθώς το προξενείο εσφαλμένα νόμιζε ότι αυτή δεν ήταν δυνατή λόγω στρατολογικής εκκρεμότητας. Ο Συνήγορος διευκρίνισε ότι δεν υπάρχει κώλυμα έκδοσης διαβατηρίου για κάποιον που μόλις ανακτά την ελληνική ιθαγένεια και δεν έχει ακόμη καν κληθεί για κατάταξη, πολλώ μάλλον όταν έχει παράλληλα υποβάλει και αίτηση αναβολής ως μόνιμος κάτοικος εξωτερικού. Έτσι, το διαβατήριο εκδόθηκε μόλις κατά το τέλος του 2015 (υπόθεση 184987/2014).

Καθυστερήσεις κατά την εφαρμογή του Ν. 4332/2015

Με την έναρξη εφαρμογής της πρόσφατης τροποποίησης του ΚΕΙ, άρχισε μια σταθερή ροή σημαντικού αριθμού αναφορών για δυσλειτουργίες λόγω έλλειψης κατάλληλης προετοιμασίας. Τα προβλήματα εστιάζονται στις δυσκολίες συγκέντρωσης των απαιτούμενων δικαιολογητικών που αφορούν τη φοίτηση σε ελληνικά σχολεία, στην αδυναμία του μηχανογραφικού συστήματος του Υπουργείου Εσωτερικών να υποδεχθεί τα νέα είδη

αιτημάτων, καθώς και στην έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης και εξυπηρέτησης από τις υπηρεσίες που ήταν αρμόδιες για την παραλαβή αιτημάτων κτήσης ιθαγένειας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συχνά συνθήκες έντασης. Με την έκδοση διευκρινιστικών εγκυκλίων και οδηγιών, τόσο από το Υπουργείο Παιδείας προς τα σχολεία και τις κατά τόπους Διευθύνσεις Εκπαίδευσης όσο και από το Υπουργείο Εσωτερικών προς τις Διευθύνσεις Αστικής Κατάστασης των αποκεντρωμένων διοικήσεων, αντιμετωπίζονται σταδιακά κάποιες δυσλειτουργίες. Η διαχείριση όμως του αυξημένου όγκου εργασίας, που προκύπτει από την πληθώρα νέων και εκκρεμών αιτημάτων κτήσης ιθαγένειας, παραμένει ζητούμενο που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την ενίσχυση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών με μηχανογραφικές λύσεις και ανθρώπινους πόρους.

Καθορισμός ιθαγένειας ανιθαγενών ανηλίκων

Το Τμήμα Καθορισμού Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών έδωσε εντολή για διακοπή της διαδικασίας καθορισμού της ιθαγένειας παιδιών που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα από γονείς παλαιστινιακής καταγωγής, τα οποία, όπως υποστηρίζουν οι ίδιοι, είναι ανιθαγενή. Ο Συνήγορος διατύπωσε την εκτίμηση ότι η σχετική εντολή για μη εφαρμογή του ισχύοντος νομικού πλαισίου, αν και εκδόθηκε με σκοπό τη διερεύνηση τυχόν καταχρηστικών καταστάσεων και είχε προφανώς προσωρινό χαρακτήρα, εφαρμόζεται πλέον για διάστημα που ξεπερνά το ενάμισι έτος και έχει ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες για τα παιδιά παλαιστινίων που πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου για καθορισμό της ελληνικής ιθαγένειας. Περαιτέρω, η διαφορετική αυτή αντιμετώπιση χωρίς το ανάλογο νομοθετικό έρεισμα συνιστά δυσμενή διακριτική μεταχείριση των παιδιών αυτών έναντι των λοιπών ανιθαγενών.

Επανεξέταση υπόθεσης πλαστότητας εγγράφων ανηλίκου, αναγκιών για την κτήση ιθαγένειας

Η Πρεσβεία της Ελλάδας στο Ισλαμαμπάντ, έπειτα από πολυετή εκκρεμότητα, αρνήθηκε να επικυρώσει πιστοποιητικά ανηλίκου αλλοδαπού, αναγκαία για την κτήση ιθαγένειας, χωρίς μάλιστα να ενημερωθεί σχετικά ο ενδιαφερόμενος. Το προξενικό γραφείο, με έγγραφο προς τα αρμόδια υπουργεία και την ΕΛΑΣ, αμφισβήτησε το πιστοποιούμενο γεγονός της γέννησης του ανηλίκου στο Πακιστάν και έθεσε ζήτημα παραποίησης στοιχείων στο δημοτολόγιο του τόπου γέννησής του. Στις επανειλημμένες οχλήσεις του Συνηγόρου για συνεργασία, προκειμένου να τεκμηριωθούν οι παραπάνω εκτιμήσεις ή να επανεξεταστεί η περίπτωση με βάση έγγραφα που επεκαλείτο ο γονέας, δεν υπήρξε ανταπόκριση. Η στάση αυτή είχε ως συνέπεια να ανακύψει ζήτημα ενδεχόμενης ποινικής ευθύνης του γονέα, καθώς και να μην ολοκληρώνεται η διαδικασία κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από το παιδί, μολονότι η σχετική απόφαση είχε δημοσιευθεί από το 2012. Τελικά, έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου προς το Υπουργείο Εξωτερικών, η υπόθεση επανεξετάστηκε, διαπιστώθηκε ότι η αρχική κρίση της Πρεσβείας ήταν εσφαλμένη και ολοκληρώθηκε η εγγραφή του ανηλίκου στο δημοτολόγιο (υπόθεση 157355/2012).

Αστική κατάσταση

Αμφισβήτηση ταυτοπροσωπίας λόγω ορθογραφικής ή γραμματικής απόκλισης ονομάτων

Τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την επέκταση της μηχανογράφησης στα δημοτολόγια, πληθαίνουν οι περιπτώσεις δήμων που απορρίπτουν ή αρνούνται να εξετάσουν αιτήματα πολιτών με την αιτιολογία ότι δεν διαπιστώνεται ταυτοπροσωπία στα έγγραφα που συνυποβάλλονται. Τη συνηθέστερη αιτία αμφισβήτησης αποτελούν ασήμαντες ορθογραφικές ή γραμματικές διαφορές ονομάτων, που οφείλονται είτε στην υιοθέτηση της δημοτικής γλώσσας στα δημόσια έγγραφα, όπως πατρώνυμο «Οδυσσέας» αντί «Οδυσσεύς» σε περίπτωση αίτησης για άδεια γάμου σε δήμο της Αττικής (υπόθεση 210210/2015), είτε σε εθμικά καθιερωμένους, ακόμη και από τις δημόσιες υπηρεσίες, τρόπους γραφής ονομάτων, όπως «Κων/νος» αντί «Κωνσταντίνος», σε περίπτωση αίτησης για μεταδημότευση σε δήμο της Στερεάς Ελλάδας (υπόθεση 209739/2015). Σε όλες τις περιπτώσεις, η διαφορετική γραφή είχε γίνει από όργανα της Διοίκησης, χωρίς ευθύνη των πολιτών.

Όσο αυτονότη και αν φαίνεται κατά τον κοινό νοη τη ταυτότητα των ονομάτων, οι δήμοι απαιτούν από τους πολίτες διόρθωση και εναρμόνιση των στοιχείων τους με προσκόμιση νέου δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, διόρθωση των εγγράφων βάσει εισαγγελικής εντολής ή ακόμη και αλλαγή ονόματος με δικαστική απόφαση.

Κατά κανόνα ο Συνήγορος διευκολύνει την επίλυση τέτοιων προβλημάτων, έστω και αν ενίοτε χρειάζεται παρέμβαση ακόμη και προς τον ίδιο τον δήμαρχο. Ωστόσο, αρμόδιο για συνολική και οριστική λύση είναι μόνο το Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο οφείλει να διευκρινίσει με σχετική εγκύκλιο ότι τέτοιες άκαμπτες πρακτικές δεν συνιστούν εφαρμογή των οικείων διατάξεων, αλλά κακοδιοίκηση. Ακόμη και όταν κρίνεται σκόπιμη η ορθογραφική εναρμόνιση των εγγράφων, αυτή μπορεί να διευθετείται αυτεπαγγέλτως ή εκ των υστέρων, οπωσδήποτε πάντως χωρίς επιβάρυνση των πολιτών και χωρίς καθυστέρηση προώθησης αιτημάτων που αφορούν την αστική τους κατάσταση.

Ανελαστικές πρακτικές κατά την έκδοση ή αποδοχή ληξιαρχικών πράξεων

Δύο δήμοι αρνήθηκαν να παραλάβουν έγγραφα μεταβολής ληξιαρχικής πράξης με το επιχείρημα ότι δεν υποβάλλονται από τα πρόσωπα που αναγράφονται σ' αυτή, αλλά από τρίτους. Ο Συνήγορος παρατήρησε ότι εφόσον ο ενδιαφερόμενος για τη μεταβολή τεκμηριώνει έννομο συμφέρον μπορεί να καταθέσει τα έγγραφα. Ο ένας δήμος δέχτηκε την άποψη του Συνηγόρου και παρέλαβε τα έγγραφα, ενώ ο άλλος δήμος επέμεινε στην άρνησή του και η μεταβολή επήλθε ύστερα από επίπονη αναζήτηση ενός από τους αναγραφόμενους στη ληξιαρχική πράξη (υποθέσεις 196819, 198211/2015).

Ληξιαρχείο δεν δέχτηκε να καταχωρίσει δικαστική απόφαση διαζυγίου διότι ανέγραφε το επώνυμο της ενδιαφερομένης με μικρή ορθογραφική διαφορά από το αντίστοιχο που υπάρχει στα ληξιαρχικά βιβλία. Το Ληξιαρχείο απαιτούσε την προσκόμιση νέας δικαστικής απόφασης με το ορθό επώνυμο. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου, η υπάρχουσα δικαστική απόφαση έγινε δεκτή και το διαζύγιο καταχωρίστηκε στο Ληξιαρχείο (υπόθεση 191412/2014).

Υπηρεσιακές ταυτότητες στρατιωτικών

Στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων διαμαρτύρονται διότι δεν μπορούν να ταξιδέψουν σε χώρες της «Ζώνης Schengen» με το υπηρεσιακό δελτίο ταυτότητάς τους και είναι υποχρεωμένοι να ζητούν την έκδοση διαβατηρίου, ενώ οι λοιποί πολίτες μπορούν να ταξιδεύουν χρησιμοποιώντας μόνο το δελτίο αστυνομικής ταυτότητάς τους, και ειδικά το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας μπορεί να ταξιδεύει χρησιμοποιώντας τις υπηρεσιακές του ταυτότητες. Το ΓΕΕΘΑ απάντησε ότι αναμένει τις απόψεις του Υπουργείου Εξωτερικών, θεωρεί όμως δυσεπίλυτο το θέμα και ζήτησε τη συνδρομή του Συνηγόρου. Ως εναλλακτικές λύσεις, ο Συνήγορος προτείνει είτε την αναμόρφωση των στρατιωτικών ταυτοτήτων, ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλείας, είτε την κατάργηση, ως αναχρονιστικού, του μέτρου της αφαίρεσης των δελτίων αστυνομικής ταυτότητας από τους κατατασσόμενους στις Ένοπλες Δυνάμεις (υπόθεση 169848/2013).

Δικαίωμα γάμου

Αρμοδιότητα για χορήγηση άδειας γάμου που θα τελεστεί στο εξωτερικό

Έλληνες μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού δεν μπορούν να λάβουν άδεια γάμου διότι το Υπουργείο Εξωτερικών θεωρεί ότι ο Ν. 4230/2014, που κυρώνει διεθνή σύμβαση του 1980 για την έκδοση πιστοποιητικού ικανότητας γάμου, δεν δεσμεύει τα προξενία της χώρας και η άδεια πρέπει να αναζητείται από τα οικεία ληξιαρχεία. Αντίθετα, το Υπουργείο Εσωτερικών θεωρεί ότι, σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, αρμόδια για τη χορήγηση άδειας γάμου σε έλληνες μόνιμους κατοίκους εξωτερικού είναι μόνο τα προξενία και όχι τα ληξιαρχεία. Ο Συνήγορος απέστειλε έγγραφο στα δύο υπουργεία με σκοπό να διευκρινισθεί η αρμοδιότητα, πλην όμως η διαφωνία μεταξύ τους φαίνεται ανεπίλυτη (υπόθεση 204642/2015).

Άρνηση θεώρησης άδειας γάμου αλλοδαπού

Το Υπουργείο Εξωτερικών δεν αποδέχεται τη θεώρηση του Προξενείου της Γεωργίας σε άδεια γάμου που χορηγήθηκε σε πολίτη της χώρας αυτής, προκειμένου να τελεστεί γάμο με έλληνα πολίτη, διότι εκτιμά ότι δεν εξασφαλίζεται η γνησιότητα του αλλοδαπού εγγράφου και της διαδικασίας έκδοσής του γενικότερα. Ο Συνήγορος απάντησε ότι η προξενική θεώρηση έγινε σύμφωνα με την εσωτερική διαδικασία της χώρας αυτής, για την οποία οι ελληνικές αρχές δεν έχουν αρμοδιότητα παρέμ-

βασης. Επιπλέον, το Υπουργείο Εξωτερικών επαλήθευσε τη διαδικασία σε απευθείας επικοινωνία με το προξενείο, οπότε δεν συντρέχει λόγος αμφισβήτησης της αλλοδαπής θεώρησης της άδειας γάμου. Το Υπουργείο Εξωτερικών επέμεινε στην άποψή του και αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του Συνηγόρου στη συγκεκριμένη υπόθεση, που εμπίπτει, κατά την άποψή του, στα θέματα εθνικής πολιτικής (υπόθεση 198684/2015).

Εγγραφή δεκαοκταετών στους εκλογικούς καταλόγους

Μετά την προκήρυξη των εκλογών του Ιανουαρίου 2015, ο Συνήγορος παρενέβη προκειμένου να καταστεί δυνατή η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος όσων πολιτών έχουν γεννηθεί το 1997, επισημαίνοντας μια νομοθετική ανακολουθία: ενώ καταρχήν όλοι οι έλληνες πολίτες αποκτούν δικαίωμα ψήφου την 1η Ιανουαρίου του έτους εντός του οποίου συμπληρώνουν την ηλικία των 18, η εγγραφή κάθε νέας γενιάς εκλογέων στους οικείους καταλόγους διενεργείται «αυτεπάγγελτα από 1ης μέχρι τέλους Φεβρουαρίου», σαν να μην υπήρχε ποτέ περίπτωση διενέργειας εκλογών κατά τους μήνες Ιανουάριο ή Φεβρουάριο. Υπό το καθεστώς αυτό, οι δήμοι αδυνατούσαν να εγγράψουν εγκαίρως, ενόψει των συγκεκριμένων εκλογών, όσους ήδη από 1.1.2015 είχαν αποκτήσει εκλογικό δικαίωμα. Ο Συνήγορος πρότεινε δύο εναλλακτικές λύσεις: είτε να τροποποιηθεί με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου το άρθρο 10 παράγρ. 1 ΠΔ 26/2012 προκειμένου να επιτραπεί η επίμαχη εγγραφή ακόμη και κατά τον μήνα Ιανουάριο είτε να παραγγελθεί με ρητή και σαφή εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών προς τις εφορευτικές επιτροπές η εφαρμογή, ειδικά για τους δεκαοκταετείς, της επικουρικής διαδικασίας του άρθρου 8 παράγρ. 4-5 ΠΔ 26/2012, σύμφωνα με το οποίο οι παραλειφθέντες εκλογείς ψηφίζουν με απλή επίδειξη πιστοποιητικού εγγραφής σε δημοτολόγιο. Το Υπουργείο δεν απάντησε καν (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ: Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές από διαζευγμένους γονείς οι οποίοι διαμαρτύρονταν για την ανάρτηση φωτογραφιών, βίντεο και προσωπικών δεδομένων των ανήλικων παιδιών τους σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. δημόσιο λογαριασμό Facebook) εκ μέρους του/της πρώην συζύγου τους, χωρίς τη συναίνεση των ιδίων, ως εχόντων την επιμέλεια. Ο Συνήγορος ενημέρωσε τους γονείς για την προβλεπόμενη διαδικασία όσον αφορά την αφαίρεση αναρτήσεων που παραβιάζουν προσωπικά δεδομένα από λογαριασμό τρίτου, καθώς και για τις αρμόδιες υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν. Παράλληλα, προέβη σε ενημέρωση των γονέων που είχαν αναρτήσει δεδομένα των παιδιών τους για τη νομοθεσία που προστατεύει την ιδιωτική ζωή των ανήλικων και τους ενδεχόμενους κινδύνους που συνεπάγεται η δημοσιοποίηση αυτή (π.χ. κατάχρηση εικόνας από τρίτα πρόσωπα, κακόβουλη χρήση, κλοπή ψηφιακής ταυτότητας,

δημιουργία ψεύτικου προφίλ), καθώς και σε συστάσεις για την προστασία της εικόνας και της ταυτότητας των ανηλίκων (υποθέσεις 195124/2014, 199482/2015).

Επίσης, εξετάστηκε αναφορά υποβληθείσα από εκπαιδευτικό για διαδικτυακή παρενόχληση μαθήτριας (ανάρτηση προσβλητικών και κακόβουλων μηνυμάτων σε βάρος της σε ιστολόγιο σχολείου). Κατόπιν επικοινωνίας με τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, ο Συνήγορος ενημέρωσε την εκπαιδευτικό για τους εξειδικευμένους σε θέματα ανηλίκων φορείς, στους οποίους μπορεί να απευθυνθεί η μαθήτρια που στοχοποιήθηκε (υπόθεση 201704/2015).

Παράλληλα, σύστησε τη συνεργασία σχολείου, μαθητών και γονέων, με την αξιοποίηση αρμόδιων τοπικών φορέων και την εντατικοποίηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας όσον αφορά την ασφαλή χρήση του διαδικτύου και την προστασία της προσωπικότητας, των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής.

ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΣΗ

Όπως έχει και στο παρελθόν επισημανθεί, οι αναφορές πολιτών για θέματα αστυνόμευσης έχουν διπλή προέλευση: ορισμένοι πολίτες εγκυβανούν το κράτος για υπερβάσεις κατά την αστυνόμευση και άλλοι για ελλιπή προστασία. Ανταποκρινόμενος και στις δύο αυτές κατηγορίες υποθέσεων, ο Συνήγορος προσπαθεί σταθερά να πείσει ότι η ελευθερία και η ασφάλεια, ως δημόσια αγαθά, είναι δυνατόν να τύχουν συνδυασμένης και ισόρροπης προστασίας στο πλαίσιο αρχών και κανόνων του κράτους δικαίου, που οφείλει να εξασφαλίζει τόσο το δικαίωμα στην ασφάλεια όσο και την ασφάλεια των δικαιωμάτων.

Αστυνόμευση

Προσαγωγή και σύλληψη αλλοδαπών

Τέσσερις ευρωπαίοι πολίτες, σύμφωνα με την αναφορά τους, συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν σε αστυνομικό τμήμα ύστερα από αστυνομικό έλεγχο στο Πεδίο του Άρεως, χωρίς ωστόσο να τους παρασχεθεί ενημέρωση για την αιτία της σύλληψης. Κατά τη διενεργηθείσα σωματική έρευνα, η οποία έγινε στον κεντρικό διάδρομο του αστυνομικού τμήματος, υποχρεώθηκαν να αφαιρέσουν ακόμη και τα εσώρουκά τους. Ένας εξ αυτών ζήτησε να κάνει χρήση της τουαλέτας και υποχρεώθηκε να κρατήσει ανοιχτή την πόρτα και υπό το βλέμμα αστυνομικού. Τελικά, οι δύο εξ αυτών οδηγήθηκαν στα κρατητήρια, όπου και παρέμειναν μέχρι το επόμενο πρωί. Σε έναν εξ αυτών, ο οποίος είχε πρόσφατα υποβληθεί σε ορθοπεδική εγχείρηση, δεν επιτράπη να λάβει τη φαρμακευτική του αγωγή αλλά ούτε και να χρησιμοποιήσει πνύσοακο, καθώς δεν μπορούσε να καθίσει στον τιμμεντένιο πάγκο του κρατητηρίου. Ο Συνήγορος υποστήριξε

ότι είναι επιβεβλημένη η διεξοδική διερεύνηση της αλήθειας κατά το ΠΔ 120/2008 και ενδεχόμενη απόδοση ευθυνών.

Ωστόσο, η ΕΛΑΣ διεξήγαγε Προκαταρκτική Διοικητική Εξέταση χωρίς να λάβει μαρτυρικές καταθέσεις από τους καταγγέλλοντες ή άλλα πρόσωπα πλην των εμπλεκόμενων αστυνομικών, ο δε Συνήγορος ζήτησε την επανάληψη ή συμπλήρωση της έρευνας ώστε να αναζητηθούν και να ληφθούν υπόψη όλα τα κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία, ιδίως δε οι μαρτυρικές καταθέσεις των καταγγελλόντων.

Η ΕΛΑΣ έκανε δεκτή την πρόταση του Συνηγόρου, ωστόσο η διαδικασία παραμένει σε εκκρεμότητα καθώς είναι πλέον δυσχερής ο εντοπισμός των ευρωπαίων πολιτών που έχουν πλέον επιστρέψει στις χώρες τους (υπόθεση 169274/2013).

Βίαιος έλεγχος για εξακρίβωση στοιχείων

Στον Συνήγορο προσέφυγε αυτόπτης μάρτυρας της σύλληψης αλλοδαπού αφρικανικής καταγωγής έπειτα από καταδίωξη. Σύμφωνα με την περιγραφή του, αστυνομικός ακινητοποίησε τον αλλοδαπό στο έδαφος και του πέρασε χειροπέδες, ενώ ταυτόχρονα άλλος αστυνομικός έτρεξε προς τον αλλοδαπό, ο οποίος βρισκόταν στο έδαφος, και τον κλότσησε με δύναμη στο πρόσωπο. Ο αυτόπτης επίσης ανέφερε ότι συγκράτησε τον αριθμό κυκλοφορίας του οχήματος με το οποίο έφυγε ο υπαίτιος αστυνομικός. Ο Συνήγορος ενημέρωσε την ΕΛΑΣ για την καταγγελία και ζήτησε τη διερεύνησή της. Η ΕΛΑΣ διεξήγαγε προκαταρκτική διοικητική εξέταση λαμβάνοντας μαρτυρική κατάθεση και από τον αναφερόμενο και έθεσε την υπόθεση στο αρχείο, καθώς, σύμφωνα με το σχετικό πόρισμα, από τα τηρούμενα αρχεία δεν προέκυψε προσαγωγή ή σύλληψη ατόμου με τα αναφερόμενα χαρακτηριστικά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο στη συγκεκριμένη περιοχή, ενώ το όχημα που είχε περιγράψει ο αναφερόμενος φέρεται να βρισκόταν εκτός Αθηνών το επίμαχο χρονικό διάστημα (υπόθεση 163589/2013).

Δικαίωμα στην ασφάλεια: Ένστολο προσωπικό ΤΡΑΙΝΟΣΕ

Σε συνέχεια αναφορών πολιτών για προβλήματα στις υπηρεσίες του Προαστιακού Σιδηρόδρομου, οι οποίες δυσχεραίνουν τη χρήση του από το επιβατικό κοινό (βλάβες σε κυλιόμενες κλίμακες, ανελκυστήρες, πίνακες ανακοίνωσης δρομολογίων, ελλιπής καθαρισμός των βαγονιών, θέματα ασφαλείας κατά τη μετακίνηση κ.λπ.), ο Συνήγορος πραγματοποίησε συνάντηση εργασίας στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Υποδομών. Το βασικό συμπέρασμα που προέκυψε ήταν ότι στην πλειονότητά τους οι βλάβες αυτές οφείλονται σε κακή χρήση και δολιοφθορές, πράγμα το οποίο καθιστά αναγκαία την επαρκή αστυνόμευση τόσο των σταθμών όσο και των συρμών. Με το άρθρο 52 Ν. 4249/2014 προβλέφθηκε η πρόσληψη 35 ειδικών φρουρών για να αναλάβουν το έργο αυτό. Η πρόσληψή τους ζητήθηκε από την ΤΡΑΙΝΟΣΕ, όμως δεν εγκρίθηκε από το ΓΛΚ λόγω

των δημοσιονομικών μέτρων. Εν συνεχεία, η ΤΡΑΙΝΟΣΕ ζήτησε να διατεθεί από την ΕΛΑΣ ένστολο προσωπικό για την αστυνόμευση ορισμένων σταθμών που έχουν κριθεί προβληματικοί από πλευράς ασφάλειας, καθώς και των συρμών. Η ΕΛΑΣ απάντησε ότι δεν έχει την ευχέρεια διάθεσης του προσωπικού αυτού, λόγω ανυπέρβλητων υπηρεσιακών υποχρεώσεων του συνόλου του αστυνομικού προσωπικού, διαβεβαίωσε ωστόσο ότι οι αστυνομικές υπηρεσίες ασκούν αυξημένη επιτήρηση των σιδηροδρομικών σταθμών και πρότεινε στην ΤΡΑΙΝΟΣΕ την πρόσληψη ιδιωτών (υπόθεση 181800/2014).

Κράτηση

Κατά τη διάρκεια του 2015, ο Συνήγορος ασχολήθηκε ξανά με ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους, ιδίως στο πλαίσιο της νέας ειδικής αρμοδιότητάς του (βλ. «Πρόληψη βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης»). Εξακολουθούν επίσης να αντιμετωπίζονται, κατά την άσκηση της γενικής αρμοδιότητας του Συνηγόρου, ζητήματα νομιμότητας της διοικητικής κράτησης.

Αλλοδαπός συνελήφθη για ποινικές παραβάσεις, η εκδίκαση της υπόθεσής του αναβλήθηκε και αφέθηκε ελεύθερος. Στη συνέχεια εκδόθηκε σε βάρος του απόφαση απέλασης από την ΕΛΑΣ και κρατήθηκε για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Ωστόσο, ο κρατούμενος ήταν ανιθαγενής, πατέρας ανήλικου ημεδαπού, γνωστής διαμονής και κάτοχος «μπλε βεβαίωσης», ενώ εκκρεμούσε από το 2011 αίτημα χορήγησης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η απόφαση απέλασης εκδόθηκε σε αντίθεση των οριζόμενων από τη σχετική νομοθεσία, καθώς κατά τον χρόνο έκδοσης η παραμονή του αλλοδαπού στη χώρα φαίνεται ότι στηριζόταν σε νόμιμο λόγο. Επιπλέον, επισήμανε ότι η απομάκρυνση ανιθαγενούς από τη χώρα καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής, αν όχι αδύνατη, και τέλος ζήτησε να εξεταστεί το ενδεχόμενο αντικατάστασης της κράτησης με λιγότερο επαχθή μέτρα κατ' άρθρο 30 Ν. 3907/2011. Τελικά, αφέθηκε ελεύθερος, αφού η Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών απέρριψε την εισήγηση του Τμήματος Επιστροφών της ΕΛΑΣ για απόρριψη του αιτήματος χορήγησης άδειας διαμονής (υπόθεση 201594/2015).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr

---

Το σύμβολο μέσα στο κείμενο παραπέμπει σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2015) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.
